

STUKKEN

OVER DE TWISTEN DER STAD UTRECHT
MET DE HEEREN VAN YSSELSTEIN
IN 1510 EN 1511.

MEDEGEDEELD DOOR

Mr. S. MULLER Fz.

Bijgaande stukken ontdekte ik in een groot pak origineele brieven aan de stad Utrecht uit het begin der 16^e eeuw, onlangs door den heer Mr. J. A. Grothe aan het stedelijk archief geschonken. Zij zijn afkomstig uit de papieren van Valentijn Van der Voort, secretaris der stad sedert 1506; de weduwe van een lateren secretaris van denzelfden naam bracht ze bij haar huwelijk met Mr. Aernt Van Buchell in diens verzameling over. Met de geheele collectie van Buchell zijn ze later overgegaan in de groote massa handschriften, bijeengebracht door den burgemeester van Utrecht Dr. C. Booth, van welke massa de heer Grothe door aankoop een gedeelte verkreeg.

De stukken hebben alleen betrekking op het voorgevallene tusschen de beide partijen in 1510 en 1511. De Staten van Utrecht hadden in 1510 een vruchteloos aanslag op de stad Ysselstein gedaan door

middel van een turfschip (De Geer, Bijdr. t. de gesch. v. Utrecht. p. 163) en sedert smeulde het vuur, totdat de heer van Ysselstein in Januari 1511 de stad Utrecht onverhoeds aanviel, — eene verraderlijke daad, door Utrecht gereciproceerd door het beleg van Ysselstein in April 1511, dat vruchteloos afliep. Men kan over dit beleg vergelijken: De Geer, Bijdr. p. 164—169 en de aldaar aangehaalde bronnen, benevens een berijmd verhaal, door mij uitgegeven in deze Bijdr. en meded. IV. Dat de oorzaak van het geschil dieper zat dan de onbeduidende zaken, in de vier eerste hier uitgegevene brieven behandeld, behoeft geen betoog: de Utrechters met den ouden Hoekschen aanvoerder, den heer van Montfoort, werden, evenals de heer van Ysselstein, generaal van Maximiliaan, medege-sleept in den hardnekkigen strijd, door den laatste met Karel van Gelder gevoerd. Toch hebben deze stukken (vooral de laatste) eenig belang, daar ze den verwarden toestand helpen schilderen en ons het gedrag der partijen beter leeren beoordeelen. Eenige toelichting der stukken, anders dan door enkele noten, scheen mij overbodig na hetgeen op de aangehaalde plaatsen over de zaak gezegd is.

S. M.

-
- I. Henric van Nyenrode geeft aan de stad Utrecht bericht over de inneming van het slot te Breukelen door den heer van Ysselstein (Frederik Van Egmond, graaf van Buren). 22 Juli 1510.

Eerbaren ende bysonderen ende gueden vrunden!
Also uwer eerwerdicheyden my scriven om een eyntlyck
ende haestelyck antwoert the hebben, hoe ende in wat

manieren Heynrick Die Vryes op myn huys gecomen is tot Bruekelen, daerop dat uwer eerweerdicheyden wyllen believeu the weten, dat het my in der waerheynt onkondich is. Overmyts dat innemen van Weesop, so byn ick van myn huys ghereyst des anderen ofte des derden daechs, ende byn ghereyst opt huys van Apcou by Goyert Die Konyneck, also dat ick op dat pas nyt by huys ende byn gheweest; mer naet verstant ende vernemen van mynre huusvrouwe ende ghemeyn nabueren so heb ick verstaen, datte greeff van Bueren tot Bruekelen is gecomen myt heren Florys synen zoen mytter ganser macht van volck tot an der bruggen toe, daer die Gelresschen laghen, ende als sy vernamen den hoep comen, so hebben sij ofghebrant die brugge voerseyt; so nam die greeff voerseyt ende heren Florys synen zoen myt macht myn huys in, want daer niemant op en was dan myn huusgesyn, optenwelken den greeff van Bueren geholden heeft syn selfs cost. N. . . toe den greeff van Anholt tot Bruekelen quam van Pueroyen ende reysden voert na den Hynderdam, so is den greeff van Bueren mede voertghereyst ende heeft versont Heynrick Die Vryes, selfs acht off tynen op myn huys the bliven ter tyt toe, dat hy hem anders liet weten, ende hebben oeck hoer selfs cost gehouden. Also dat ick anders nyt en weet dan my myn huusvrou ende die ghemeen bueren seggen. Hiermede, myn gueden vrunden, syt Goden bevolen.

Gescreven mitter haest op synte Marien Magdalenen dach anno tyen.

Heynrick Van Nyenroden bastert.

Eerwerdighen voersinighe ende wysen borghermeysteren der stad van Utrecht, myn bysonderen ende ghemynden vrunden.

- II. Frederik Van Egmond, heer van Ysselstein, verzoekt de stad Utrecht Henrick Die Vriese niet verder lastig te vallen wegens het bezetten van het slot te Breukelen, en antwoordt op de bezwaren der stad over het arrest van haren burger Jan Van Zwoll. 11 December 1510.

Eersame wyse voersichtige goede vrunden! Wy hebben u antwoerdt van Henrick Die Vriese ontfangen; ende alsoe wy u te voren gescreven hadden, indem men hem niet anders up en wist te leggen dan van den huysse tot Brueckel etc. en hebben noch anders van denselven niet verstaen, en kunnen oeck noch niet geweeten, wat men denselven anders up kan leggen, waeromme men hem tot noch toe soe schandelicken gevangen halt, soe wy up dier tyt mit myn genedigen heeren van Utrecht oft uluyden niet anders dan vruntscap uijtsaende en weeten gehadt te hebben. Dan waer die meenynge daerenboven onsen dieners ende ondersaten te halden oft te misdoen, des wilt ons onbedectelicken verwyttigen. Scryven daeromme noch als voer ende begeren, dat ghy denselven scadeloes vry ontslaen wilt, soe wy ons dieners ongairn buyten haren schulden verongelyckt sagen.

Ende soe u scryften vorder vermeldende syn van eenen uwen borger, geheeten Jan Van Zwoll, die van onsen dieners tot Buren onbehoerlicken, boven recht redene ende alle billicheyden, gehalten solde sijn, waerup wy u hebben laten weeten, dat sulx in onser affweesen geschyedt was, ende ons die saecke onkundich was, maer korts tot Buren komen ende die saecke overhoeren wolden, ende daernaer naer alle billicheyden denselven laten eerffaren; soe hebben wy nu verstaen, dat dieselve niet oneerlicke noch onbehoerlicke gehalten en is, dan eerlicke up syn eer eedt ende

gelove up ende aff onsen huijse tot Bueren by onsen hoeffluyden gaen eeten ende drincken is, ende daerenboven nu boven sijn eer ende gelove ontreden ende ontlopen, soedattet te merken is, dat hy anders onder syn leden heeft, want hy anders sonder syne schade van dair wail gekomen solde hebben. Willen nochtans in onser koempst tot Buren die saecke wyder overhoren ende daernaer naer alle billicheyden laten eerffaren. Ende wes van Henrick Die Vriese ons geschieden sall, begeren wy een onbedeckte antwoerd van uwer eersamheyden, die Gott bewaer.

Gescreven den x^{ien} dach Decembris anno x^{mo}.

Ffredrick Van Egmond, grave van Bueren
van Leerdam heere tot Ysselsteyn ende
tot Cranendonck etc.

Frederick.

Den eersamen, wysen, voersichtigen burgemeesteren, scepenen ende raedt audt ende nye der stadt van Utricht, onsen goede vrunden.

III. Frederik Van Egmond, heer van Ysselstein, schrijft aan de stad Utrecht over dezelfde zaken, waarover zijn vorige brief handelt. 16 December 1510.

Goede vrunden! Wy hebben uwen brief ontfangen; ende alsoe ghy onder anderen schrijft, hoedat na der vangenisse van Henrick Die Vriese hem andere punten upgelacht sijn als van den huise tot Brueckelen, dat in de gesticht van Utricht gelegen is ende nyemants viant up die tyt en was, ende overmits der innemynge

ende inhoudinge van dien, daer Henrick Die Vriese een mede aff geweest weetbaer is geworden, dwelcke ende gelycke gewelde up dier tyt geschyet in den Stichte ongestraft tsynen tijden niet en willen blyven etc. Soe sulckx ons niet alleen ende Henrick Die Vriese als onsen diener te verantwoerden en staet, dan meerder heeren steden ende luyden aentreffende is, dencken wy sulckx vorder te kennen te geven, ende u alsdan mit ons selfs bode een antwoerde ontbieden. Ende alsoe uwen brieff vorder vermeldt van Jan Van Zwoll, diewelcke, soe wy te voren gescreven hebben, ons eerloes ende menedich aff geworden is, solde dan u meenynghe syn, onsen dieners ende ondersaten daerenboven te arresteren oft te schadigen, des wilt ons onbedectelicken laten weten, want wij dan uwen borgeren ende ondersaten van denselven mosten doen. Hiermede syt Goede bevolen.

Gescreven des Manendaechs post Lucie anno etc. decimo.

Ffredrick Van Egmond, grave van Buren, van Leerdam, heere tot Ysselsteyn ende tot Cranendonck etc.

Frederick.

Den eersamen wysen voersichtighen, burgemeysteren, scepenen ende raedt aldt ende nyewe der stad van Utricht, onsen goeden vrunden.

IV. Floris Van Egmond, zoon van den heer van Ysselstein, dreigt de stad Utrecht met represailles wegens het gevangen houden van zijnen dienaar binnen de stad door den Domdeken en twee burgers. 15 Januari 1511.

Eersame ind vursichtige guede vrunde! Ick hald

u waill indechtich mit gueder memorien myner menichfoldiger vurschriften clachten ind guetlick ver-
volgh aen u gedaen. In den eersten alss van den gewelt-
licken handeln, heer Jacopz Van Apelderer Doemdeken
aen ind aver myn diener in Veluwen gekeert heefft,
dieselven beroufft ind voirt gefencklicken doen vueren
in der stat Elborch. Then anderen van den openbair
verrait bynnen uwer stat Utrecht in synen huys,
durch hem ind uwen burgermeister Evert Zouwden-
balch mit Egbert Van Gruenenburch ind andere meer
adherenten gesticht ind mitz hen drien alss princi-
palen vurgenames ind veroirdent, wass my omb myn
stat van Yselsteyn mit lande ind luyden allet onver-
schult weeder Got eer ind recht te brengen, gelick
dat genoich kondich is by evidenty der wercken,
ind van hoeren personen genoichsaem blyckt ind
openbair is, avermitz den gefangen dair noch huyden-
sdaighz op sitten. Ind so my dan nae all myne guet-
licke schriften ind vervolgh egeyn recompenss off wan-
dell heefft moigen geboeren, dan die drie vurseiden
mit hoeren complices in uwer stat onthalden ind van
u verdedinght tot mynen groiten achterdeyll schaide
ind verachtonge, onverschuldt van my, lait u dairomb
weeten, dat gy die drie verreders vuegen u ontuytert
ind in mynen handen levert sonder ontlech off ver-
toch; ingeffall dess oick also nyet en geschiet, denck
ick den hoemoit last ind schaide langer in gedolt
nyet te lyden, dan sulx te verhaillen aen uwer aler
lyff ind guet, so wair ick dat iet best by daige ind
nacht sall kunnen ind moigen bekomen, my doch
aldus van harten leynt is. Dess ick mitz desen brieff
myner eren tegen u genoichsaem gedaen ind verant-
woirt will hebben to allen tyden, ind en denck oick
nyet aff te laiten off op te hoeren, then zy my die
verrederss alssbaven then handen gestalt warden, off

my dairvur sulck recompenss, dess ick then reeden eyn benuegen behoir te hebben. Dair weet u in den besten nar te richten, uwen schaiden te schutten.

Gegeven opten xv^{ten} Januarii anno Domini xi^o.

Floris Van Egmond, heer tot Sinte-Martensdick, statholder-generaill van den lande van Gelre etc.

Florys.

Den eersamen ind vursichtigen burgermeesteren schepenen ind rait der stat Utrecht, mynen gueden vrunden.

(In dorso staat door den stads-secretaris aangeteekend: „Anno xi. Den ontsegbrieff heeren Floris Van Ysselsteyn, an ons gesent nadat hij mit heercraft gecomen was aen de Weerde ende die ondersaten derbuten beroeft ende an brant gesteken had. Actum den xxvii^{en} Januarii smergens omtrent vier uren“.)

V. Frederik Van Egmond, heer van Ysselstein, schrijft aan de stad Utrecht nogmaals over de van hem geëischte schadevergoeding aan Jan Van Zwoll. 22 Januari 1511.

Goide vrunden! Wy hebben uwen bryff antreffende Jan Van Zwoll ende dat inhalt van synre gelegentheyt int kort verstaen, so synre geloefften ind eydt ons gedaen int lanck in denselven bryff veell vergeten es; ind wan he syn zaiken the recht aengebracht hadde, he sold u anders hebben laten dichten. Wy en hebben denselven norgent anders om weder tot Lederdam doyn

komen dan om synen eydt, aen ons tho pandt gesat, the voldoynd ende daerentheynden om syn beesten wederomme the doyn geven ende die ongeslaigen ossen the restitueren, woewael dat sulx buten onssen beveell geschiet was. Dan also ghy nu dese saick sus hert aennempt van sulken eerloesen ind loeffeloesen man ¹⁾, moeten wy ons daerinne liden ind onssen vrunden te kennen geven. Ind als uwen bryff voirt vermeldende is van uwen driën Staten etc., die en hebt ghy in uwen voirbrieven ind scrijfften nyet geruert ind gewegen, willic wy noch waill bewaert hebben; ind wanneer wy wes mytten dryen Staten gemeynlick the doyn hebben, sellen sulx nyet verhalten ende oick nyet ongewitticht laeten; dan sullen wy ons mytten onssen voir u ende die uwe besorght ind hoede draigen; gesynnen wy eyn onbedeckt antwoordt, naedemmaell ghy alle man u vry marck, u van den keyserlycker majesteyt geconsentiert, laet genyeten, uutgescheyden onssen dynres ind ondersaten. Voirt begeert ghy van ons Jans voirgeruerde schaiden opgericht the hebben; off ghy wilt anders hem u recht apenen etc. So sult ghy weten ind mercken, dat wy wederom verlenen sullen in onssen herlicheiden, die op der stadt van Utricht ind borgeren goit recht vermeten the hebben in zegell ind briven, als ons eyndeels waill kundich is, sowaill geystelich als werlich, dat sy oick moegen vorderen oere saiken van geliken the doyn. Ind naedem, goide vrunden, ghy dan eyns voir all eyn antwoert begerende syt, vuegen wy uwe

1) Uit een nog aanwezigen brief van den burggraaf van Leerdam blijkt, dat Jan Van Zwoll beloofd had eene verklaring van de stad Utrecht te brengen, dat zij de aanhouding van Jan en zijne ossen niet wreken zou; werd die verklaring gegeven, dan zouden de ossen vrij gegeven worden. Intusschen bleef de beloofde acte uit.

eirsaemheyden dit voirseyde ter antwoordt, gesynnende desgeliken wederom eyns voir all eyn onbedeckt bescreven antwoerd, om ons dairnae the moigen weten richten van uwen eirsaemheiden, die Got bewaer.

Gegeven onder onssen secreet opten xxii^{en} dach in Januario anno xi.

Frederick Van Egmond, greve van Bueren, van Lederdam, heer tot Yselsteyn ind slans van Craenendonck.

Frederick 1).

Eersamen ende wisen voirsichtighen unssen goide vrunden, burgermeysteren, scepenen audt raet ende nyewe der stad van Utrecht, zementlich ind bysonder.

VI. De stad Utrecht geeft aan bisschop Frederik Van Baden kennis, dat heer Floris Van Egmond de stad heeft aangevallen, en verzoekt dat de bisschop haar helpe. 27, 28 Januari 1511.

Hoichweerdige, hoichgeboeren, vermoegende forst,

1) De zaak van Jan Van Zwoll werd niet afgedaan blijkens het volgende extract uit het Raads dagelijksch boek dd. Des Manendages na Letare Jherusalem 1520: „Sleten ende beliefden die rait out ende nye, dat Jan Van Zwol voer zyne scaede van zyne ossen ende anders, hem by den greve van Bueren gedaen, bedragende vii. XLVII Philips gulden, hebben zel iii. Ryns gulden current, te wetenen dat Jan voirseyt hebben sell voertan alle sysoen xxv vaet byers zijsvry, duerende ter tyt toe die iii. gulden dairmede betaelt sellen wesen. Ende hierop sel men den hoppensijs telken vercoepen.” Natuurlijk want de aanval van heer Floris Van Ysselstein op Utrecht volgde reeds vijf dagen na het schrijven van dezen brief. De ontzeggbrief van heer Floris dd. 15 Januari (N°. IV) is dus met voordacht achtergehouden, daar zijn vader nog 22 Januari een geheel anderen toon aanslaat.

gnadige lieve heere! Uwer forstlijcken gnaden brieve, eergisteren aen den drie Staten ende nu an ons gesant, beruerende den handel heeren Florys Van Ysselsteyn etc., hebben wij oitmoedelicken ontfangen ende in gueder maten verstaen; wairup, gnadige heere, wy uwen forstlycken gnaden vuegen te wetenen, woe heeren Florys voirseyt off zyn volck van wapenen te peerde ende te voete huyden mergen vroeck in uwer gnaden Sticht ende voir uwer gnaden stat Utrecht aen de Weerde onverwaert hoere eeren gecomen zijn, want zij uwer gnaden ende onse ondersaten in roeff ende brant gestelt hadden ¹⁾, aleer ons van hem enige wete gedaen was; dan naderhant, als zy gemeynt hadden die Weerde in te hebben, dat hem by der hulpen Goids ontstaen is tot noch toe, ende zijt dairbuyten an brande gesteken hadden, is ons enen brieff van wegen heeren Florys voirseyt gesant ²⁾, wairop wy hem weder antwoerde gescreven hebben, na inhalt der copien, wij uwen forstlicken gnaden hiermede oversenden. Voert, gnadige lieve heere, hebben wij gescreven aen den hertoge van Gelre etc., om hulp van ruteren ende knechten op onsen cost te moegen crygen, oick na inhalt der copien hiermede overgesent, twelck wij uwen forstlicken gnaden ongewitticht nyet en hebben willen laten, om dairvan mede wetentheyte te moegen hebben. Ende soe dan uwer gnaden scriften voerder vermelden, dat sulken handel uwer gnaden leet wesen solde etc., is dairomme onse oitmoedich bidden ende dienstlyck begheeren, dat wanneer die voirgenoemde ruter ende knechte alhier komende werden, als wy ten langsten tegens mergen verwach-

1) Zie over dezen aanval van den heer van Ysselstein op de Weerd: Heda, *Historia*. p. 317, 318, die hier ooggetuige was.

2) Nam. de hiervoor sub N°. IV afgedrukte brief.

tende zyn, uwe gnaden dan dat van ons gewitticht voertan van st(onden) an die clocke doir al uwer gnaden Sticht believen te doen slaen, ende dair mede by ons komen; willen wij alsdan mit uwer forstlicken gnaden opten vyanden slaen, om uwer gnaden arme ondersaten ende ons te bescermen ende die geweld soeveer moegelick is te straffen ende keeren, na behoeren ende als tot wailfaert uwes genaden lants best dienen sal, dair men ons altyt goetwillich inne vijnden sell, kent God almachtich, die uwen forstlicken gnaden behueden wil wailfaerende vrolich ende gesont.

Gescreven opten xxvii^{en} dach in Januario anno etc. xi^o.

Uwer forstlicken gnaden goetwillige stadt
van Utrecht.

(Naschrift.)

Hoichweerdige, hoichgeboeren, vermoegende forst, gnadige lieve heere! Alsoe die rutere ende knechte, dair onsen brief voirder off vermelt, nu alhier gecomen zyn, God heb loff, bidden ende begheren daeromme zeer oitmoedelicken ende dienstlicken, dat uwe forstlicke gnaden van stonden an doir al uwer gnaden lant die clocke willen doen slaen ende tvolck doen vergaederen op een seker bequaem plaetse, alsoe nae uwer gnaden stat Utrecht alst moegelick is. Ende dat geweten willen wy terstont mit onsen hoep by den uwen komen, om voirt te doen alsdan tot wailfaert uwer gnaden lants voert beste geraden sel worden. Dan wy begheren vruntlycken, dat uwe forstlicke gnade nyemant mede en brengen, die opten Saterdach int jair verleden voir uwer gnaden stat Wittevrouwen-poerte mede geweest hebben om onse vrunde aldaer te slaen off te vangen; noch oick nyemant van den Egmontschen

oft hoere verwante, noch Torck, noch die zijne oft hoir partye dragen; want wy die nyet gheerne zien en solden. Genadige lieve heere, wair wy ons toe verlaten zellen, begheren wy wederom een onvertogen bescreven antwoerde, ons na te moegen richten van denselven uwen forstlicken gnaden, die God bewaere tot langen tyden zalich frolich ende gesontt.

Gescreven opten xxviii^{en} dach in Januario anno ut supra.

Uwer forstlicken gnaden goitwillige stadt van Utrecht.

Hoichweerdigen, hoichgeboeren, vermoegenden forsten ende heeren, heren Frederick bisscop tUtrecht, geboeren merckgreve van Baden, onsen genadigen lieven heren.

VII. Heer Jan Van Montfoort en de stad Utrecht noodigen bisschop Frederik Van Baden uit, zich bij hen aan te sluiten in hun strijd tegen heer Floris Van Ysselstein. 12 Maart 1511.

Mynen gen(adigen heere) van Utrecht.

Eerweerdige vader in Gode, hoichgeboeren vermoegende forst, gnadige lieve heere! Wy gebieden ons oitmoedelicken tot uwen forstlicken gnaden, ende hebben derselver uwer gnaden antwoerde opter credentiën, dair wij den eerbaeren heeren meyster Ulrich Byel, uwer gnaden raet ende Doemscolaster tUtrecht, uwen gnaden int guetlicste by te brengen mede belast hadden, opt ghene my Johan heere tot Montfoerde etc. bygebracht was van Johan Van Reness van Wulven, alse dat uwe forstlicke gnaden mij wel begheerden muntlicke te spreken, mit veel articulen ende redenen, nyet noet

te verhalen, die uwer gnaden Doemscolaster voirseyt denselven uwer gnaden van onsen wegen aengebracht solde hebben, in uwer forstlicken gnaden brieff, dien wy guetlycken ontfangen ende in den besten verstaen hebben, breder verhaelt.

Dair uwe forstlicke gnaden op believen sellen te wetenen, dattet wair is, wij uwer forstlicken gnaden Doemscolaster voirseyt last ende credentie medegegeven hebben opt bijeencomen, uwe forstlicke gnaden begeert hadden, soe voergeruert is. Alse indien uwe forstlicke gnaden beliefdien te doene tgene by hem uwen gnaden van mij Johans heere van Montfoerts wegen voergehouden ende aengebracht solde werden, dat was te wetenen hem int sluten medegegeven is geweest, indien uwe forstlicke gnade ende ick Johan voirseyt mit etzlicken vrunden byeenquamen op gelegene platsen, die by uwen gnaden ende hoeren raet meyster Ulrich voirseyt geordineert ende versproken solden werden, dieselve uwe forstlicke gnaden alsdan dairna gesint weren mede bynnen uwer gnaden stat Utrecht te reysen ende by uwer gnaden Staten helpen raiden, ende daden als dat tot uwer gnaden eer nut ende wailfaert des gemeyne lants best dienen solde, soe was ick mitten vrunden soe dairop gedelibereert, dat ick alsdan mit etzlicken vrunden by denselven uwen forstlicken gnade op gelegene platsen voirgeruert komen ende dairmede communicateeren solde tgene dan tot nutscap des gemeynen lants best geraden solde duncken, denselven uwen forstlicken gnaden, den wy gepresenteert hebben lyff goet ende bloet by op te setten, twelck wy ter begeerte des scolasters voerseyt mit onsen handen geconfirmeert hebben. Ende soe uwe forstlicke gnaden dan voerder van ons begheeren te wetenen onse eyntlicke meyninge, zellen uwe forstlicke gnaden op believen te wetenen, uwe gnaden Staten ende onse eyntlicke meyninge ende

voernemen te wesen, heeren Florys Van Egmont, jonge heere van Ysselsteyn ende die zijne, (die) uwer forstlicken gnaden stadt ende des Nederstichts ondersaten soe scentlicken boefflicken ende geweldelicken mit roeff brant vangen spannen ende anders oncristlicken ende onverwaerdts zynre eeren weder God recht ende alle billicheyt overvallen ende tot oerloge ende veeden gebracht heeft, God betert, ende alle zynen toestenderen, die de hant dairan gehalden hebben oft haldende werden, te vervolgen an hoer lyff ende goet, dair wy die becomen sellen kunnen ende moegen, ter tijt toe uwer gnaden ende uwer gnaden stat ende gesticht billix ten reden genoich restitucie dairaff gedaen sal werden, opdat sulcx oft diergeliken van hem oft anderen in toecomenden tyden tot oneer, verachtunge, onverwinlicke scade ende scande uwer gnaden, ons ende des gemeynen Nederstichts nyet meer en geschieden ende voertan verhuet moege bliven.

Ende want wy dan hopen ende emmers nyet en twyffelen, denselven scantlicken handel uwer gnaden nyet min dan ons ende den drien uwer gnaden Staten alhier leet is, ende uwe forstlicke gnaden oick gherne achtervolgen ende mededoen sellen willen tgene uwer gnaden Staten voert beste geraden sal duncken, als wy tot meer tyden uutterselven uwer forstlicken gnaden scriften ende deputaten mondelike verstaen hebben, soe is noch nae, als dyckwyls uwer gnaden drie Staten voer is geweest, onse oitmoedige ende dienstlicke bede ende begeerte, dat uwe forstlicke gnaden noch believeen willen, alhier bynnen hoere gnaden stadt van Utrecht te commen ende mit hoere gnaden drie Staten alhier te raden ende te daden, als dat tot eer nut ende wailfairs van uwen gnaden ende des gemeynen lants best dienen sal, wairmede alsdan veel spraken onder den gemeynen volke cesserende ende wij ende alle uwer

gnaden borgere ende ondersaten verbonden sellen werden tot alle liefde dienste ende onderstant, die alle goede gehoersame ondersaten hoeren lantforsten sculdich zyn ende behoeren te doen, wairaff men ons emmers in ghenen gebreke vijnden sal. Ende soe wij dan oick uwer forstlicken gnaden eyntlicke meyninge hiervan noch nyet en weten, begheeren dairomme noch zeer dienstlicken, ons derselver uwer forstlicken gnaden voirnemen ende eyntlicke meyninge scriftlicke weder te willen verwittigen, om ons oft uwer gnaden Staten alhier in den besten na te moegen vuegen; bidden ende begheeren oick mede, dese onse antwoerde ons in den besten te willen afnemen ende verkeereren, want wy doch anders nyet en sueken dan uwer forstlicken gnaden eer ende tgemeyne welvaeren uwes gnaden ganse gestichts, kent God almachtich, die deselve uwe forstlicke gnaden, gnadige lieve heere, hierinne doende tot eer ende waelfaert uwer gnaden ende gemeynen lants, als wy des ganseliken verhopentotten-selven uwen forstlicken gnaden, die over ons als gehoersame onderdanige ondersaten altyt gebiedende, ons heere God behueden ende bewaeren moet tot langtyden zalich frolich ende gesont.

Gegeven onder mijn Johans heere van Montfoert etc. ende der borgermeyster uwer gnaden stadt Utrecht hanteyken, hieronder geset, opten xii^{en} dach in Meerte anno etc. xi^o.

VIII. Antwoord van bisschop Frederik Van Baden op den vorigen brief. 19 Maart 1511.

Van Gots gnaden Frederich bisschop Utrecht, geboren marggreve van Baden.

Unsen vrientlicken groit the voerens, edele lieve neve ende lieve vriende! U schrijven ons gedaen van

den date den xii^{en} dach in Meerte lestleden op sulcke schrijften wy aen u deden, als opter boitschap ende credentie die eerbaere onse lieve getruwe raidt ende Doemscholaster meester Ulrich Byell, van uwer wegen alhier by ons was, daerinne wy uwe entlycke meyninge begeerden, die wy daeruuyt verstaen te wesen, heeren Florys Van Egmond etc. te vervolgen aen lyff ende guet, daer men becomen soude kennen etc., woe dat uwe schrijften breder vermoegen, hebben wy guetelicken ontfangen, waill verstaen, ende voegen denselven daerop te weten, woe dat den schentlicken ende lelyken handell heren Florys voerseyt ons nijet mijn dan u ende onsen drijen Staten van gansen hertten leet is, des myt allen geen gevallen dragende. Ende zijn daeromme noch bereit ende der meyninge, gelijk wy dat onsen gemeenen Staten altijd schrijfftelicke ende oick muntelicke voer doen geven hebben, mittenselven onsen Staten te helpen straffen, soe dat by hemluden tot eer nut ende wailvaert onses gemeenen lants to dienen overlacht solde werden, ende . . . dan roeren heren Florys voerseyt te vervolgene etc., kunnen wy overleggen, bij u ende onse Staten wege ende manieren voergenomen ende overlacht worden syn, daermede men heren Florys voerseyt krencken ende tot restitutie des lelyken ende schentlyken handells ende gedaene scadens brengen solde moegen. Daerop wy zeere guetelicke begeren, uwe lyeffden ende ghij enige uuyt unsen Staten mitten yersten ¹⁾ mijt vollencomen informatie, omme ons die manieren ende wegen als voerseyt voer te geven, daernaey wy ons dan by rade ende guetduncken van onsen gemeenen Staten hebben ende bewysen sullen, alsoe dat tot eere nut ende wailvaert onses gemeenen lants beste

1) Hier is uitgevallen: „wilt deputeren” of iets dergelijks.

dienen sall ende enen furst by zynen ondersaten schul dich is te doene. Dat wy soe in den besten te kennen geven uwen lyeffden ende u, die Godt altyt wailvarende salich ende gesont bewaeren moet.

Gegeven in unsen slote Duersteden opten xix^{en} dach in Martio anno etc. xii^{mo}.

Stroyaes.

Den edelen unsen lieven neven ende lieven vrienden, Johan heere tot Montfoerdt, tot Naeltwyck etc., Goert Van Voerde, borgermeester, ende Evert Zoudenbalch, tsamentlicke ende bijzondere.

IX. Keizer Maximiliaan beveelt de stad Utrecht, met den heer en de stad van Ysselstein in vrede te leven. 27 Mei 1511.

Maximilian von Gots gnaden E. Römischer kaiser etc.

Ersamen lieben getreuen! Wir haben eur schreiben und onntschuldigung der hanndlung halben, darinn ir gegen dem edeln unnsern lieben getreuen Florins herren zu Ysslstain, unnsern rat und gubernator in Ghelldernsteen, unnd warumb ir auff unnser aussgeganngen manndat und gepottsbriefff auff den funffzehenden tag May bey unns nit erschienen seydt, vernomen. Unnd wiewol unns vormals derselb von Ysslstain bericht hat, wie ettlich aus der statt Uttricht mitsambt ettlichen euren mittbürgern und inwoner einen anslag gemacht, und des fürnemens gewest sein sollen, sloss unnd statt Ysslstain, so unns und dem heiligen reich unnderworffen und in unnsern Nidernburgundischen Lannden schutz und schirm ist, wider alle pillichhait und recht zu überfallen und einzu-

nemen ¹⁾, unnd er dardurch des gemellten seines fürnemens gut fug und recht gehabt, so haben wir doch, alls Römischer Kaiser dem krieg und auffrur im hailigen reich zu verhuetten gepurt, euch zu baiden tailen gepotten, mit der tatt und in ungüttem gegen einander nichtz zu hanndeln noch für zu nemen, unnd damit die sachen dess bas hingelegt und vertragen werden, der hochgeboren Margaritha erzherzogin zu Osterreich, unnsere lieben tochter und fürstin, von neuem befolhen in derselben sachen zwischen euch zu baiden tailn zu hanndeln. Demnach emphelhen wir euch ernstlichen und wollen, das ir mit der tatt noch in annder weg gegen demselben von Ysslstain nichtz weiters fürnemet noch hanndlet, sonnder genntzlichen darinnen stillsteet, innhalt unnsere voraussgangnen manndat, derselben unnsere lieben tochtern hanndlung gehorsamlich nachkommet unnd hierinn nit annderst hanndlet, damit unns solhs an annderm unnsere fürnemen kain zerrüttung bringg; denn wo ir das nit tettet und darüber ungehorsam erscheinet, würden wir geursacht, durch unnsere fiscal gegen euch, alls verachtern unnsere gebottsbrieff und verprechern unnsere kayserlichen auffgerichteten lanndsfriden, hanndlen zu lassen; das ist unnsere ernstliche mainung.

Geben zu Bayer-Ottingen am xxvii^{ten} tag May anno etc. undecimo, unnsere reichs im xxvi^{ten} jarn.

Per regem

Ad mandatum domini Imperatoris . . . Stoss (?).

Den ersamen unnsere und des reichs lieben getreuen, den von der ritterschafft burgermaister und rat der statt Uttricht.

1) De aanval op Ysselstein had plaats omstreeks Beloken Paschen 1511: 31 Mei werd het beleg opgebroken. (De Geer, Bijdr. tot de geschiedenis van Utrecht, p. 164—166.)